

Kom maar

En net als ik op het punt sta om te breken, komt Miles en zalft mijn ziel. Ik weet, het klinkt pathetisch, maar zo voelt het. *Blue in green* blaast ie, uiterst sober. Maar het is genoeg. Geborgen voel ik me. Veilig. Interventie van een heilig *Kind Of Blue*. De titel zegt alles.

Wat een saaie grijze druïldag is het buiten. Het miezert en alle kleur is uit het decor getrokken. In mijn hoofd is het gelukkig lichter. Het is de derde dag van december en die ga ik lekker vullen met onbeperkt schrijven.

Halverwege de ochtend check ik mijn *Facebook* en zie een berichtje van mijn benedenbuurvrouw. Over haar man, ze schrijft dat ze binnenkort afscheid van hem zal moeten nemen. Hij krijgt enkel nog palliatieve zorg. Ik schrik me kapot. Ik had wel door dat hij de laatste weken uit beeld was. Het ging al een hele poos niet echt goed met hem (hart, longen) en ik wist dat hij sinds afgelopen maandag in het ziekenhuis lag. Maar dat gebeurde wel vaker. Zo definitief als nu was het echter eerder niet geweest. Ik bel haar. Na zeven minuten ingesprektoon neemt ze op.

Terwijl ze haar verhaal doet, zak ik steeds verder weg in mijn eigen nog niet eens genezen geestelijke litteken. *Déjà-fucking-fucking-vu*. Met moeite druk ik mijn tranen weg, ik wil tijdens dit gesprek niet breken. Arme man; arme, arme vrouw. Ik hoor haar praten en ik laat haar woorden heus wel binnenkomen, maar ondertussen gaan mijn gedachten chaotisch met me op de loop. Te dichtbij. Niettemin wil ik er voor haar zijn. Ze zegt dat ze momenteel veel kracht put uit het lezen van mijn boek. Ik weet niet goed wat ik daarop moet zeggen. Ik wens haar sterkte – want dat doe je. En ik bied mijn hulp aan – want dat doe je. Maar ja, die coronabeperkingen, alles is momenteel anders dan doorsnee. Zij mag om die reden overdag niet eens bij hem in het ziekenhuis zijn, ze zit thuis te wachten bij de telefoon en hoopt op geen bericht. Want goed... Inderdaad, althans, dat hoop je dan. Maar de bui die ik al zie hangen neemt langzaam bezit van mijn gemoed. Boven de put hangt een

emmer aan een touw; ik pak het vast en laat mezelf langzaam zakken. Ik ben flink van slag.

Een dag lekker onbeperkt schrijven. Tja. Ik ben inmiddels vier uur verder en ik heb nog niks gedaan. Lummelen, beetje opruimen, de krant extra uitgebreid lezen. Uit het raam staren. Beetje mailgeklooi. En geen woord op papier. Een steen op mijn maag. Dat wordt vandaag niks meer, ben ik bang. Ik heb al in de gaten dat dit me gaat kosten.

Dit kost me een dag, deze kan ik afschrijven. Het wordt zelfs serieus afwachten wat het de komende dagen met me gaat doen. Gelukkig mag ik me verheugen op twee keer pakjesavond (ook hier weer: niet met het hele gezin, maar opgesplitst in twee adressensessies, want corona) morgen en overmorgen. Want eerlijk. Ik heb mijn gezin even heel hard nodig.

‘Wie heeft deze flat gebouwd?’ vraagt de jongste kleinzoon (4) onverwacht als we over de galerij naar mijn voordeur lopen.

‘Dat weet ik niet zo goed’ antwoord ik, overrompeld door deze vraag (ja, dat overkomt ook opa). ‘Waarschijnlijk door bouwvakkers.’

De jongste kleinzoon knikt, kennelijk neemt hij genoeg met dit antwoord. Zijn neef (6) echter niet, die kijkt mij verontwaardigd aan.

Hij zegt: ‘Oh opa – je mag geen fák zeggen!’

De avond is voorbij, mijn nacht kan beginnen. De afgelopen dagen balanceer ik op het randje van een zwart gat, er zijn momenten dat mijn verdriet me smoort (waar ben je bang voor? Je moest het met krijt op een baksteen schrijven. Afgelopen zondag, we stapelden met de jeugd in de kerk de beschreven stenen rond een brandende kaars. VERLIES zette ik in blokletters op de mijne), voortdurend wankel ik tussen vallen en opstaan, emotioneel labiel, ik houd mezelf soms ternauwernood op de been. Een plas water op de keukenvloer van een mislukte poging om ijsklontjes te maken kan me al uit het veld slaan. Nu bevind ik me in De Stoel, door de kamer zweeft de elfde track van Kamasi Washingtons *Heaven And Earth*, de stemmen van zijn engelen hemels. Als betoverd reik ik naar mijn wodka lemon (mijn derde, drie vingers wodka). Ik lees de eerste bladzij Nanne Tepper van mijn leven. Ik weet niet wat me overkomt.

Het boek op mijn schoot is de roman waarmee de betreurde auteur 25 jaar geleden debuteerde. Onze kennismaking is aan de late kant, dat gebeurt. Maar als ik voel wat zijn zinnen met me doen, nu al, denk ik dat we de schade ruimschoots gaan inhalen. Zijn toon heeft me meteen bij de kladden. Op de eerste twee pagina's al lees ik zeker zeven zinnen die ik het citeren waard vind. Ik doe het niet, ik noteer er geen een, het eind zou meteen al zoek zijn. 'Victor probeerde een grijns maar voelde hem mislukken.' (Sorry.)

Groningen en Gare du Nord. Als ik hoofdstuk twee heb bereikt, moet ik even stoppen. Kamasi's engel Patrice Quinn gaat het meest ontroerende nummer van de plaat zingen, zodra ik de eerste kurkdroke basplukken van het intro herken moet ik mijn lezen altijd even onderbreken. Mijn hart gaat weer breken, onherroepelijk, ik weet het en laat het gebeuren. Ik zet mijn leesbril af en maak hem droog. (Ongelogen: bij het horen van die eerste drie, vier diepe tonen worden spontaan mijn ogen vochtig, al-tijd; Pavlov voor gevorderden.) 'But will my heart be broken when the night meets the morning sun' vraagt ze, haar stem een van de instrumenten. Minder ambivalent dan dit is begeleidende muziek niet eerder geweest, maar daar schrijft Nanne T. even verderop met dezelfde woorden ook iets over, dus daar maak ik me in dit geval wel heel goedkoop van af. De schrijver laat me geen moment met rust; de saxofonist evenmin. En ook mijn lief weet van geen wijken, tot in de eeuwigheid niet meer hier. Haar afwezigheid staart me afwachtend aan. Haar plek, even aanwezig als leeg. Ik kijk opzij en zie mijn glas staan waarop dezelfde beschrijving van toepassing is. Ongemerkt geledigd. Dronkenschap ligt op de loer. Een boek kan ook te goed zijn.

Dat de kleindochter en haar broertje komende maandag de hele dag hier zouden zijn wist ik al. Immers vaste prik kleinkindermaandag plus nu kerstvakantie. Dus. Toen ik echter een appje kreeg of ik de andere drie kleinzons die dag ook kon hebben, reageerde ik niet meteen. Ik wilde eerst even met mezelf in overleg. In drie stappen.

Om te beginnen ging ik coronarekenen – want maximum aantal personen op bezoek. Daar was ik snel uit: alleen de oudste is ouder dan dertien, dus geen probleem.

Vervolgens moest ik de gedachte even goed op me laten inwerken – want alle vijf over de vloer. Drukte dus, maar man o man wat een gezellige drukte. Mijn ja kwam toen dan ook zonder haperen.

De laatste stap was het drogen van mijn tranen – want ik wist mij plots weer ongeremd bevoorrecht (en dat hun oma er niet meer bij is, speelde uiteraard ook een rol).

Maandag is het hier uitbundig feest, dat kunt u gerust van mij aannemen. En weet u, hun oma is er heus wel bij. Ze is namelijk overal.

Zondagmorgen, de derde van december; ik zit in mijn al-allenigste eentje aan tafel de krant te lezen. Op de stoel van mijn overleden vrouw. In *NRC Weekend* staat een uitgebreid artikel over eenzaamheid, vooral de momentele, versterkt door de actuele contactuele beperkingen (want coronalockdown) rond kerst; ik lees er losjes doorheen. Schrijvende gevallen, werkelijk. Halverwege realiseer ik me dat ik het niet herken. Godzijdank natuurlijk, het zou ook heel anders kunnen wezen. Maar nee, eenzaamheid? Ik ken het niet. Mijn vrouw en ik, we waren meer dan veertig jaar getrouwd, deelden gedurende die vier decennia samen een thuis. Ze is nu eenentwintig maanden dood. Sinds afgelopen maart verkeert ons land af en aan in een wisselend strenge situatie van huisarrest vanwege een dodelijk virus – het zal u niet zijn ontgaan. Door de genoemde factoren ben ik al lange tijd veel alleen en dat veel in mijn eigen huis dus. Voldoende voedingsbodem voor verregaande eenzaamheid zou je kunnen zeggen, toch? Neen dus.

Ik heb mijn boeken en mijn muziek. Ik heb in mijn hoofd de constante aanvoer van woorden die ik mag vertalen in verhalen (het is een voorrecht dat ik daartoe in staat ben, neemt u dat maar van mij aan). Ik heb mijn gezin, en sociale contacten die ook online gewoon doorgaan, eenzaamheid krijgt geen kans. En ik heb – zij het ten gevolge van de crisis op een laag pitje – mijn werk en het bijbehorende contact, nu even hoofdzakelijk telefonisch, maar toch. Alleen ben ik wel, maar dat geeft niet. Ik kan goed alleen. Hoewel ik dat net als velen om mij heen nu vaak ben, mondt dat nooit uit in eenzaamheid. Nimmer eenzaam. Ik merk wel dat het mij daardoor soms moeite kost om me te verplaatsen in andermans lijden daaraan. Aan eenzaamheid, bedoel ik. Hun gemoedstoestand kan ik niet

voelen. Ik verzuim dat. Dat het heerst lijkt echter geen twijfel, zeker in deze periode. Misschien moet ik de komende tijd toch wat meer aandacht besteden aan mijn moeder.

Dit wordt mijn tweede kerst zonder Hanny en zoals ik me nu voel kon ie wel eens slechter uitpakken dan de eerste. Anderzijds: waarom eigenlijk? Er is niets dat daar echt op wijst, enkel dat ik mij nu wat ontheemd voel, anders niet. En wellicht het vooruitzicht van niet mijn hele gezin bij elkaar. En omdat de wereld zich zo opgefokt richting Kerstmis begeeft? Maar dat ga ik dus niet laten gebeuren. Dit is de dag voor Eerste Kerstdag 2020. Een dag van leeggelopen slappe hap, dat dan wel. (Ik heb het hier over mijzelf.)

Het was niks vandaag. Ondanks dat ik me had voorgenomen om te schrijven of andere min of meer nuttige dingen te doen, bleef het bij lummelen, lanterfanten en een stapeltje achterstallige kranten. Het loopt nu tegen zessen en ik probeer mezelf op te peppen. Ik sla bij het aanrecht een glas rosé achterover en schenk er meteen nog een in. Na de eerste drie slokken van de tweede krijg ik de indruk dat de alcohol zijn werk begint te doen. Kan mij het schelen, soms moet dat kunnen. Als het werkt dan werkt het. Immers. Ja, ik zeg immers. Ik vind immers een fijn woord. Straks schuif ik even een diepvriespizza in de oven. (Ai, dat laat zich sneuer lezen dan mijn bedoeling is. Sorry. Ik heb vandaag gewoon zin in pizza. Immers.) Mijn glas is leeg. Afijn, ik moet toch naar de keuken, dat komt goed uit.

Twintigtwintig: kerst met de kinderen in coronaconstructie – het hoeft allemaal heus niet zo moeilijk te wezen. Je schakelt en lost op. Morgen ga ik eerst brunchen bij het gezin van mijn oudste en daarna door naar Enschede voor een etentje bij mijn jongste en zijn vriendin. De dag erna ben ik voor het kerstdiner bij mijn middelste en zijn gezin. Ik ben de hele kerst zagezegd tussen en onder de pannen (andermans).

En ik had het behoorlijk voor het kiezen dit jaar. Hanny's broer en zijn gezin hadden me uitgenodigd om Tweede Kerstdag bij hen door te brengen. Dat vond ik echter, naast het feit dat ik de dagen met mijn eigen gezin vier, eerlijk gezegd confronterend. Dan zou ik, als man alleen, een kerstdag vieren met het gezin van haar broer – in een huis waar we met z'n tweeën graag kwamen en samen menig gezellig uur hebben doorgebracht. Zonder haar dus. Too soon, voor

mijn gevoel. Geloof ik. Zeker weten doe ik het niet – ik ben sowieso niet zo goed in dingen heel zeker weten, momenteel –, maar ik denk wel dat ik het zo ervaar. En mijn broertje stelde voor dat hij vanavond, kerstavond, bij mij zou komen. Samen een biertje drinken. Maar ook dat vond ik lastig. Ik had behoefte aan een avond voor mezelf als aanloop naar een gevulde kerst, versnipperd gevuld bovendien, vanwege de coronabeperkingen qua maximaal aantal van drie gasten, dus als voltallig gezin konden wij het dit jaar toch al niet gezamenlijk vieren. Ik had het mijn broertje wel gegund trouwens, het is zijn eerste kerst na de scheiding in zijn nieuwe eigen huis. Maar ik moet aan mezelf denken, dat zegt iedereen voortdurend en dat doe ik ook braaf. Dus ik zit kerstavond in zelfverkozen alleenheid. En ik ben dus alvast begonnen met drinken. Nou maar hopen dat ik als de online kerstnachtdienst begint nog nuchter ben.

Tja, omdat iedereen zich zo op hol geslagen richting Kerstmis begeeft. Je via sociale media hysterisch hun beste wensen tegemoet tettert, opgeklopt en tegen de klippen op. Met sneeuwtaferelen en knipperende lichtjes en reusachtige glitterpropvol opgetuigde bomen. Waarom in godsnaam moet alles en iedereen getooid met zo'n foeilullige rood-witte muts?

O, begrijp me niet verkeerd, ik neem het de mensen niet kwalijk. Ik gun eenieder zijn en/of haar uitbundige feestdagevieren. En men is dit jaar meer dan ooit toe aan een verzetje, dat begrijp ik ook. Maar het begint onderhand wel een opdringerig feest te worden, vindt u ook niet? Je kunt er echt niet meer omheen. Als een Christmas pudding vól in je gezicht (en dat zijn stevige hompen gebak, dat kan ik u wel vertellen). Een volkomen onontkoombare uiting van vrede en saamhorigheid. Mierzoet kitsch gedecoreerd. Ik wens iedereen prettige en een gelukkig.

Het was een drietal fijne schuilplaatsen waar ik tijdens de kerstdagen mocht verblijven. En onder geen der staldaken had ik het idee dat ik slechts werd geduld. Geen enkel gevoel van 'wat doen we met vader met de kerst' of de indruk dat men zich over mij meende te moeten ontfermen. Jawel, ik ken mij, dat gevaar bestaat ongetwijfeld louter in mijn hoofd, hoewel ik nog nooit een hint in die richting heb gehoord of gevoeld. Noem het maar onzekerheid. (Nee kinderen,

jullie weten niet alles wat zich afspeelt in dat hoofd van mij.) Ik wil me nergens teveel voelen, mijn kinderen zijn nu eenmaal hun eigen mensen met hun eigen ingevulde en vormgegeven leven. Gelukkig mag ik daar deel van uitmaken. Ik weet mij volkomen welkom. Wat een heerlijk voorrecht.

En op elk van de kerstplekken werd hun moeder genoemd. Werden – met ontroerend terloopse vanzelfsprekendheid – een plek en moment ingeruimd voor haar aanwezige afwezigheid. Ze was bij ons. Dat deed me goed. Dat doet me goed. God, wat is dat goed.

Neem nooit voor lief. Wees bewust. Koester elk moment, zo veel mogelijk elke gebeurtenis, hoe onbeduidend die op het eerste gezicht soms ook mag lijken. Probeer het althans. Want over het algemeen krijg je maar één kans hè, je kunt het meeste goddomme niet overdoen. Misschien moeten we daar wat vaker bij stilstaan, ik doe dat in ieder geval wel. Want ik weet hoe de dingen je plots zomaar door de vingers kunnen glippen. Je mensen, al je toekomstdromen.

‘Als het leven zo lang duurt dan is de tijd niet zo veel waard’ – ik hoorde het zinnetje in een hiphopnummer en het zegt alles, vat de verhoudingen haarfijn samen. Ik besef donders goed dat ik niet de strijd hoef aan te gaan met de tijd, dat is zinloos. En ik ken mijn plek. Tijd is baas. Dus druk ik hem aan mijn hart als het waardevolste wat bestaat, probeer zijn tempo bij te houden. Met moeite. Het vliegen van de tijd is een onbarmhartige klootzak.

De klok en de kalender, bitches.

Ik heb overigens besloten om oudejaarsavond thuis te zijn. Alleen. Ja. Niet om te testen hoe ik dat zal doorstaan (oké, goed dan, wel een klein beetje), maar gewoon. Omdat dat moet kunnen. Of ik daar behoefte aan heb? Misschien wel. Oud en nieuw, dat vreemde feest dat zij en ik, nou ja... Laat ik het zo zeggen: wij vonden het altijd een feest van niks. Gezellig samen, maar daar heb je dan ook alles mee gezegd. Jaarwisseling! – dūh, lekker belangrijk. Ik ga de avond invullen zoals wij dat deden, met olieballen en hapjes en geen champagne. En op tv... afijn, dat weet u allemaal wel, u hebt immers mijn laatste boek gelezen.

Staren naar de avondklok tot ie ochtend wordt. Om twaalf uur een mijnermoment, van pijn of berusting of – geen idee. Proosten in het luchtledige. Misschien is het toch een test, wil ik mezelf op de proef

stellen, moet ik dat toch maar toegeven. Niet dat ik vind dat ik het móet kunnen, die beladen avond in m'n eentje doorbrengen, maar ik wil het wel. Ik wil het kunnen. Ik wil het proeven en voelen. En uiteindelijk ben je toch bij me, lieverd. In mijn hart, om me heen, in mijn tranen, de zee, in al het water van de wereld. *We twa hae paidl'd i' the burn, frae morning sun till dine; but seas between us braid hae roar'd sin auld lang syne.* Vervlogen tijden, ja. Verdomme. Kom, laten we maar proosten dan. Op de dagen van weleer.

Al na twintig minuten Youp ben ik iets wat dicht in de buurt komt van dronken, ik kan in ieder ~~gave~~ geval nu al niet meer pissen zonder mezelf staande te houden aan de wc-rolhouder. Geen probleem, ik vind het prima en dat voel ik mij ook. Even bijschenken.

Middernacht, ik sla een driedubbele wodka prrroost achterover en denk tegelijkertijd: wat een onzin. En dat het moeilijk is om onder deze omstandigheden heel nuchter over oud en nieuw te doen. Desalniettemin: gelukkig nieuwjaar, gezin, familie, vrienden, omgeving, Nederland, wereld. 2021, nog nat van de geboorte, is een feit. Vanaf vandaag mag de eenentwintigste eeuw zich eindelijk volwassen noemen.

Verbazing, ik krijg mijn hele gezin zomaar zonder oponthoud of telecommunicatieve hapering bij de eerste poging aan de telefoon. Ik hoop maar dat ze morgen – wat vandaag is – niet allemaal zeggen dat ik toch wel dubbele-tong onverstaanbaar was. God, wat is het warm hier. En nou moet heel *Hootenanny* zelfs nog beginnen!

Op tv Ruby Turner met haar stem als een misthoorn. Waarom begint de kamer nou opeens te draaien? Ook de Britse klok slaat nu twaalf. De artiesten in de BBC-studio dansen zo fanatiek dat ik het beeld zie deinen. Ik plof neer op de bank, maar die draait ook. For auld lang syne, my dear, for. Auld. Ik kan denk ik maar beter even een emmer klaarzetten.

Het is een enigszins rare eerste januari – maar misschien is ie dat altijd wel. Kaal. Doelloos. Open. Ochtend gaat over in middag en ik heb de tv aan, de opname van *Jools' Annual Hootenanny*. Daar heb ik vannacht amper wat van gezien, dus dat kan nu mooi. Ik kijk normaal overdag nooit tv. Al heb ik niks te doen, de televisie gaat niet aan. Dat voelt namelijk als leegte of dan toch op z'n minst als de

inhoudsloze opvulling ervan. En nu zit ik dat wel te doen. Ik heb het gevoel dat ik spijbel. Lijdzaam probeer ik de tijd te doden.

Vandaag beginnen we aan het laatste kwartaal van het tweede jaar na haar overlijden. Maar dat is ondertussen wel het derde kalenderjaar zonder haar. Besef. De kalender, bitches. En die vervloekte klok. Want je kunt de tijd wel willen doden, maar dat schiet niet echt op. Je kunt onmogelijk winnen, tijd is onkwetsbaar. Na verloop van zichzelf staat ie toch weer op en vliegt verder. Van het doden van de tijd wordt een mens nog geen seconde wijzer.

Eind van de middag krijg ik een spontaan bezoekje van Gonneke en Martijn en hun kinderen. Nieuwjaarswensen. Olivia komt als eerste naar me toe en geeft me een extra strakke knuffel. Vervolgens loopt ze naar haar moeder, slaat haar armen om haar heen en geeft zo mijn knuffel coronaveilig aan haar door. Uit zichzelf. Kinderen kunnen dingen soms zo mooi oplossen, met een jaloersmakend ontwapenende vanzelfsprekendheid.

Als ze al een poosje weer weg zijn en ik zit te lezen, leggen mijn handen opeens mijn boek neer. Ik kijk kort rond in mijn hoofd en realiseer me wat er is gebeurd. Dat gezin zojuist bij me rond de tafel; hun onderlinge gesprekjes, ondeugd en opvoeding, hun gezinsdingetjes, die heerlijk herkenbare, unieke dynamiek.

Dan app ik Gonneke: ‘Fijn dat jullie er even waren. Vandaag voelde een beetje als een vreemde dag. Jullie hebben hem weer gewoon gemaakt.’

© 2020/2021 Theo Bennes

(De Eeuwige Jachtvelden, Nanne Tepper 1995)

(Will you love me tomorrow, Gerry Goffin/Carole King 1960)

(Het goede leven, Big2 2010)

(Auld lang syne, Robert Burns 1788)